

Weidegang en huisvesting van rundvee in Nederland

- Weidegang geniet vanuit het oogpunt van gezondheid en welzijn de voorkeur boven het langdurig of permanent binnen houden van rundvee.
- Bij de keuze voor weidegang moet men rekening houden met een aantal voorwaarden. Zo moeten de bedrijfsomstandigheden geschikt zijn en dient het management aangepast te zijn aan weidegang.
- Omdat een deel van de runderen beperkte of geen weidegang hebben, dient de huisvesting en het management van die koeien geoptimaliseerd te worden.

Aanleiding

De rundveehouderijsector heeft de laatste 40 jaar een ontwikkeling doorgemaakt waarbij het aantal bedrijven sterk is gedaald, het aantal koeien per bedrijf sterk is toegenomen en de productie per koe aanzienlijk is gestegen. Dit heeft ertoe geleid dat een deel van de koeien in ons land langer en soms permanent worden opgesteld. Belangrijke redenen hiervoor zijn: grote koppels koeien en een te kleine huiskavel, arbeidsefficiëntie, hoog productieniveau van melkkoeien dat vraagt om een aangepast voermanagement en het gebruik van automatische melksystemen. Veel rundveestallen zijn niet ingericht op het permanent opstallen van vee. Sommige stalontwerpen dateren van eind jaren 70 en zijn met name ingericht voor arbeidsbesparing. Een overgrote meerderheid van de bevolking vindt het belangrijk dat koeien weidegang hebben. Het welzijn van de melkkoe wordt als belangrijkste reden genoemd.

Standpunt KNMvD

Weidegang geniet vanuit het oogpunt van gezondheid en welzijn de voorkeur boven het langdurig of permanent binnen houden van rundvee, met inachtneming van een aantal voorwaarden. Zo moeten de bedrijfsomstandigheden geschikt zijn en dient het management aangepast te zijn aan weidegang. Omdat een deel van de melkkoeien beperkte of geen weidegang hebben, dient de huisvesting en het management van die koeien geoptimaliseerd te worden. Er is een aantal onderdelen van de stal die extra aandacht behoeven, waaronder:

- a. Ligplaatsen: De ligplaatsen moeten ruim zijn, aangepast aan de huidige grote koe, een zacht vloeroppervlak hebben en zo ingericht zijn dat de koe makkelijk kan gaan liggen en staan.
- b. Het loopoppervlak: Het loopoppervlak moet 'zacht' zijn, niet glad en ruim
- c. De veedichtheid: Een niet te hoge veedichtheid in de stal is van belang voor de gezondheid en het welzijn van de koeien
- d. De stalinrichting: De inrichting van de stal moet zodanig zijn dat koeien hun natuurlijk gedrag kunnen uitoefenen en dat er voldoende rust is in de stal, daarvoor dienen belemmeringen door afscheidingen zo veel mogelijk te worden vermeden.

Indien er gebruik wordt gemaakt van weidegang moet de inrichting van de wei zodanig zijn dat ook tijdens meer extreme weersomstandigheden de gezondheid en het welzijn van de runderen gewaarborgd kan worden (d.m.v. schuilmogelijkheden). De dierenarts zal weidegang in principe

stimuleren en adviseren tot het behoud van weidegang binnen een aantal randvoorwaarden. De dierenarts kan met zijn kennis op bedrijfsniveau een bijdrage leveren aan het oplossen van knelpunten die weidegang belemmeren.

Overwegingen

Diergezondheid en dierenwelzijn

In de weide hebben koeien meer mogelijkheden om hun natuurlijk gedrag uit te oefenen en weidegang komt beter tegemoet aan de biologische behoeften van de koe [1] [2]. Belangrijke onderdelen van het natuurlijk gedrag van de koe zijn onder andere: exploratief gedrag, gesynchroniseerd gedrag en het houden van een individuele afstand ten opzichte van koppelgenoten waarbij uitwijken mogelijk is om agonistisch gedrag te voorkomen. In de weide bewegen koeien beter en kunnen ze makkelijker opstaan en gaan liggen. Koeien liggen in de weide langer. Een ligtijd van 9 – 14 uur is essentieel voor de koe [3]. Een koe geeft zelf de voorkeur aan de weide, wanneer de weersomstandigheden niet extreem zijn en de ondergrond van de weide niet te hard is [4], [5].

In het algemeen kan gesteld worden dat de infectiedruk in de weide lager is dan op stal. Belangrijke aandoeningen als mastitis, klauwaandoeningen/kreupelheden en longproblemen komen in de weide minder voor dan op stal. Weidegang wordt vaak gezien als een ondersteuning voor herstel van aandoeningen die tijdens de stalperiode zijn opgetreden. Bepaalde insecten, parasieten en ziektekiemen kunnen specifiek in de weideperiode gezondheidsproblemen veroorzaken [6]. Deze problemen kunnen door middel van een gericht management worden ondervangen. De positieve effecten van weidegang op de gezondheid en het welzijn van melkkoeien worden gerealiseerd wanneer er in de wei ook voor voldoende beschutting gezorgd wordt tijdens koud en nat weer en tijdens hitteperiodes. Indien er onvoldoende beschutting aanwezig is in de weide, kan er in de zomermaanden hittestress optreden [7]. Hittestress heeft onder andere een negatieve invloed op de melkproductie en vruchtbaarheid en kan daarnaast resulteren in honger en dorst [8]. Verder is het van belang dat de grootte van de weide is aangepast aan de grootte van de koppel.

Ook de periode van weidegang dient voldoende lang te zijn (minimaal 120 dagen gedurende 6–8 uur per dag) om een positief effect op de gezondheid en het welzijn van de koeien te hebben [9]. Bovendien dient het voermanagement tijdens de weideperiode aangepast te zijn aan de huidige hoogproductieve koe.

Doordat de koe meer mogelijkheden heeft om in de wei haar natuurlijk gedrag uit te oefenen en door de positieve effecten van weidegang op de gezondheid en het welzijn van de koe heeft weidegang de voorkeur boven langdurig of permanent opstallen

De rol van de veehouderij in de maatschappij

Ondanks dat de keuze voor weidegang primair moet worden gemaakt vanuit diergezondheids- en dierenwelzijnsoverwegingen, kan worden vastgesteld dat het imago van de Nederlandse rundveehouderij is gediend met weidegang. Weidegang draagt bij aan een open karakter en maatschappelijke acceptatie van de sector. Desondanks is er op dit moment een kloof tussen de feitelijke situatie in de rundveehouderij en de kennis hierover bij de burgers. Voorlichting van burgers en consumenten zal bijdragen aan bewustwording ten aanzien van productiesystemen, productie-eisen, consequenties voor prijs en koopgedrag.

Literatuur

- [1] A. F. Fraser, 'The behaviour of maintenance and the intensive husbandry of cattle, sheep and pigs', *Agriculture, Ecosystems & Environment*, vol. 9, nr. 1, pp. 1–23, feb. 1983, doi: 10.1016/0167-8809(83)90002-6.
- [2] W. J. Corré en H. Hopster, 'Belang van weidegang', p. 97.
- [3] T. H. Friend, C. E. Polan, en M. L. McGilliard, 'Free Stall and Feed Bunk Requirements Relative to Behavior, Production and Individual Feed Intake in Dairy Cows', *Journal of Dairy Science*, vol. 60, nr. 1, pp. 108–116, jan. 1977, doi: 10.3168/jds.S0022-0302(77)83835-6.
- [4] Crump, Jenkins, Bethell, Ferris, en Arnott, 'Pasture Access Affects Behavioral Indicators of Wellbeing in Dairy Cows', *Animals*, vol. 9, nr. 11, p. 902, nov. 2019, doi: 10.3390/ani9110902.
- [5] A. L. Legrand, 'Preference and usage of pasture versus free-stall housing by lactating dairy cattle', vol. 92, nr. 8, p. 8, 2009.
- [6] D. N. Logue, 'Welfare-positive management and nutrition for the dairy herd: A European perspective', *The Veterinary Journal*, p. 8, 2014.
- [7] W. Ouweltjes, 'Huisvesting van melkvee: knelpunten uit oogpunt van welzijn', p. 66.
- [8] L. Polsky en M. A. G. von Keyserlingk, 'Invited review: Effects of heat stress on dairy cattle welfare', *Journal of Dairy Science*, vol. 100, nr. 11, pp. 8645–8657, nov. 2017, doi: 10.3168/jds.2017-12651.
- [9] C. Romijn, H. Geurts, L. Rippen, en T. Bos, 'Convenant Weidegang'. jun. 18, 2012, [Online]. Beschikbaar op: <https://www.duurzamezuivelketen.nl/resources/uploads/2018/01/Convenant-Weidegang-definitief-met-extra-ondertekenaars-20-december-2017.pdf>.